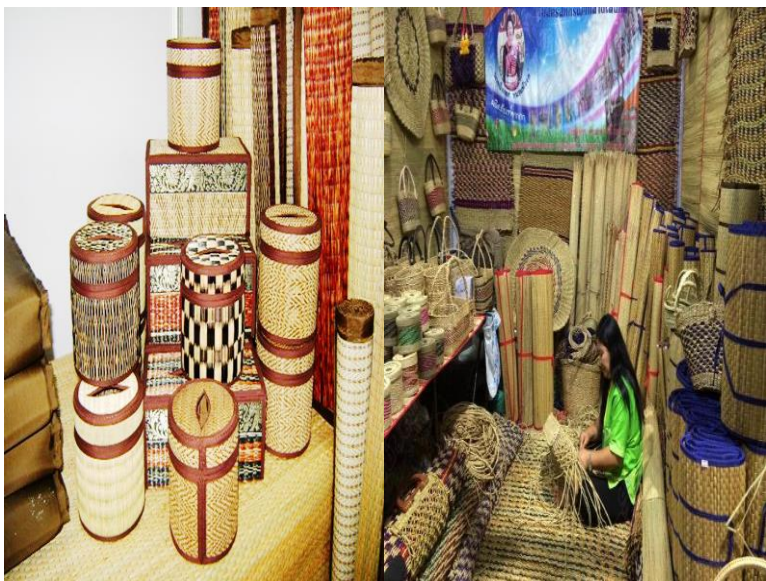

บทความเรื่องที่ 6

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก
บ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด
จังหวัดกาฬสินธุ์

The Potential Development of Reed Product
Making Group at Non Nak Village, Bua Ban,
Yang Talat, Kalasin

ณัฐวดี พัฒนโพธิ์*

Natwadee Phatthanapho

---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์; E-mail :
Natwadee11@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก บ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลาย โดยผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และ 3) เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบและจำหน่ายสินค้าร่วมกัน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสังเกต สทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาค คือ กลุ่มผู้นำ มีความรู้ความสามารถ สมาชิกมีความสามัคคีขยัน อดทน และต้องการหารายได้เสริม ด้านการพัฒนาศักยภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม พบว่ากลุ่มได้รับความรู้และได้รับประสบการณ์จากการศึกษาดูงานทำให้สามารถมองเห็นโอกาสในการดำเนินธุรกิจ และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย รวมทั้งเพิ่มช่องทางการตลาดและการขายผลิตภัณฑ์มากขึ้น ส่วนด้านการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ด้านการผลิต ด้านการจัดทำบัญชีชุมชนมีทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ และสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากต้นกกเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ ส่วนผลการศึกษาด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อผลิตและจำหน่ายร่วมกัน กลุ่มสามารถพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นจำนวน 5 กลุ่ม

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพ; ผลิตภัณฑ์จากต้นกก; บ้านโนนนาค

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the potential of the Reed Product of Making Groups in Non-Nak Village, Bua Ban, Yang Talat, Kalasin, 2) To develop the variety of designs for community products through a participatory research process, 3) to establish a cooperative network in purchasing materials and jointly distributing goods. This research is the participatory action research. collecting data by observation, focus group discussion and interview. The statistics used in quantitative data analyzing were frequency, percentage and mean. The data were also qualitatively analyzed by interpretation and descriptive approach.

The results found that the potential of group was the leader group who had knowledge and ability. Moreover, the members worked in harmony and needed to develop their well-being and extra incomes earned from the reeds. The potential development found that the panel acquired knowledge and experiences from a study visit, making the members toward developing opportunity the product designs, the marketing channels, and the channels for selling the products. The product designs development found that members of the group received a training course on community business management, enabling them to gain knowledge on producing, accounting, and designing of products. Moreover, they could design ten more new products made of reeds. And a cooperative network development in purchasing materials and jointly distributing goods found that the group could create five more clusters in the collaborative network.

Keywords: Potential Development; Reed Product; Nok Nak Village

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ 1- 10 ที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็วพ้นจากการถูกจัดให้เป็นประเทศที่ยากจนซึ่งการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิจัยต่างๆมีบทบาทมากขึ้นในยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้แต่มีบทบาทน้อยในการเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่นโดยที่การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบหรือนวัตกรรมเป็นนโยบายที่ภาครัฐรวมถึงภาคเอกชนให้ความสำคัญส่งผลให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยต่างๆได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีโดยรวมมากกว่าระดับพื้นที่ทำให้มีบทบาทร่วมพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชนน้อยการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ร่วมกับท้องถิ่น/ชุมชนในการค้นหาความรู้ที่สอดคล้องกับพื้นที่จึงมีความจำเป็นโดยเฉพาะการสนับสนุนให้พื้นที่กำหนดประเด็นการพัฒนาและขับเคลื่อนได้ด้วยตนเองนอกจากนี้ต้องผลักดันให้สถาบันการศึกษาในระดับพื้นที่ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชุมชนอยู่แล้วให้ความสำคัญกับการใช้ความรู้และงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่มากขึ้นเช่นกัน (คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 , 2554 : 124)

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน และสังคม โดยได้กำหนดพันธกิจทั้งด้านการวิจัยและบริการวิชาการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชนในหลากหลายสาขาเช่น ด้านการบริหารจัดการทางธุรกิจชุมชน และการสร้างรายได้จากการนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ผลิตเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตจากฐานสู่ฐานมาสู่การผลิตเพื่อจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและจังหวัดกาฬสินธุ์ก็มีหลายหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพเสริมจากการทอเสื่อกก ดังเช่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งในอดีตประชาชนในหมู่บ้านโนนนาคและหมู่บ้านใกล้เคียงจะมีการปลูกต้นกกและทอเสื่อกกเป็นผืนไว้คนครัวเรือนและฝากญาติพี่น้องที่มาเยี่ยมเยือนเท่านั้น และมักจะทำการทอในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวระหว่างเดือนมกราคม - พฤษภาคม ของทุกปี ต่อมาได้มีหน่วยงานราชการคือ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ และพัฒนากรของอำเภอยางตลาด ได้เข้ามาชักชวนและแนะนำให้ชาวบ้านรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มกัน ซึ่งมีการรับสมัครสมาชิก ระดมทุนจากสมาชิก และทำการทอเสื้อเป็นผืนและมีการแปรรูปในหลาย ๆ รูปแบบเพื่อจำหน่าย แต่การดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมายังมีอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ที่ยังไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ปัญหาด้านการผลิตและผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย ปัญหาด้านการตลาดและการจัดจำหน่าย วัตถุดิบมีราคาแพง ขาดเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบร่วมกันเพื่อการลดต้นทุนซึ่งจะทำให้กลุ่มมีกำไรหรือผลประโยชน์การเพิ่มขึ้น จึงต้องการให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารวมทั้งให้ความช่วยเหลือกลุ่ม (พรรณี ภูปาทา, เพ็ญณี ธรรมโคตร. 2552 : สัมภาษณ์)

จากการลงพื้นที่และรับฟังปัญหาเบื้องต้นจากกลุ่มและสมาชิก ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและสมาชิกโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม จะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ด้วยการเรียนรู้ที่จะจัดการและพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานใน “การสร้างชุมชน สังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต” ตั้งแต่กระบวนการร่วมคิด ตระหนักและรับรู้ถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งความสุขของกลุ่มและสมาชิกทุกคน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก บ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลาย โดยผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบและจำหน่ายสินค้าและลดต้นทุนร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก บ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการตำรา (Documentary Study) เครื่องมือวิจัย ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สนทนากลุ่ม แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา กลุ่มประชากร คือ ประธานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มจำนวน 31 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากเวทีเสวนามาวิเคราะห์หาบริบท ศักยภาพและความต้องการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม ตามด้วยการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้นแบบ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยคือ 1) ศึกษาบริบท และศักยภาพกลุ่ม 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเป็นต้นแบบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในอนาคตและ 3) หาแนวทางสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบ จำหน่ายสินค้าและลดต้นทุน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการพรรณนาทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การวิพากษ์และคืนข้อมูลสู่ชุมชน สรุปและรายงานผล

ผลการวิจัย

ด้านบริบท

ด้านบริบทของกลุ่มและศักยภาพของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาคก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยมีนางพรรณิ ภูพาทา เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจนถึงปัจจุบัน จำนวน 31 คน โดยมีการรับสมัครสมาชิกที่มีความสนใจในอาชีพเสริมจากต้นกก ซึ่งประธานและสมาชิกเกือบทุกครัวเรือนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการทอเสื่อจากมาจกบรรพบุรุษ

สมาชิกมีความสามัคคี กระตือรือร้น มีความพร้อมและต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้เสริมจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก ดังนี้

1) ด้านศักยภาพการผลิต การผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาค ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์สมาชิกส่วนใหญ่ใช้ประกอบเป็นอาชีพเสริม และเป็นอาชีพหลักสำหรับสมาชิกบางคนซึ่งผลิตภัณฑ์จากต้นกก หรือเสื่อกกทำให้สมาชิกใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีงานทำและมีรายได้ตามกำลังความรู้ ความขยัน ความสามารถ และความชำนาญงานของแต่ละคน สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นในระดับ 3 ดาวในปี พ.ศ. 2547 และสุดยอดผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในปี พ.ศ. 2549 และมาตรฐาน มผช. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันซึ่งจะมีการต่ออายุ 2 ปี/ครั้ง และผ่านการประเมินทุกครั้งจนถึงปัจจุบัน และมีกำลังการผลิตที่เพียงพอต่อการจำหน่ายทั้งขายส่งและขายปลีก ซึ่งกลุ่มสามารถผลิตได้ทันตามคำสั่งซื้อหรือการออกงานแสดงสินค้า (Event) ที่หน่วยงานภาครัฐราชการ หรือภาคเอกชนจัดขึ้น

2) ด้านการบริหารจัดการกลุ่มกลุ่มมีโครงสร้าง กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีการแบ่งงานกันทำชัดเจน และกลุ่มมีผู้นำมีภาวะผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักการตลาด มีความสามารถด้านการประสานงาน การบริหารงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน และมีความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบเพียงพอในการผลิตสินค้าเพื่อส่งมอบต่อลูกค้าได้ทันเวลา มีการปันผลคืนแก่สมาชิกเมื่อสิ้นปี จนทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา และเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่วนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม พบว่า กลุ่มได้การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และได้รับประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน ทำให้สามารถมองเห็นโอกาสในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งช่องทางการตลาดและการขายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น

3) ด้านปัญหาและอุปสรรคจากการสัมภาษณ์ และจัดเวทีเสวนา พบว่ากลุ่มมีปัญหาอุปสรรคด้านเงินทุน ปัญหาด้านแรงงานไม่เพียงพอและแรงงานขาดทักษะ ขาดทักษะการจัดวางสินค้า ขาดทักษะการจัดทำบัญชี ขาดการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อโฆษณาสินค้า และตลาดรองรับสินค้ายังไม่มาก

4) ด้านความต้องการจากการจัดเวทีเสวนา พบว่า กลุ่มมีความต้องการได้รับความรู้ด้านบริหารจัดการธุรกิจ ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขายที่ทันสมัย ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีชุมชน ทักษะด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในช่องทางการตลาด และการขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น และต้องการมีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการขายผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้กลุ่มสามารถ ลดต้นทุนการผลิต สามารถกระจายสินค้า และมีรายได้เพิ่มขึ้น

ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

ผู้วิจัยได้นำเอาประเด็นความต้องการของสมาชิกและผู้นำกลุ่มที่ต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยการจุดประกายทางความคิดและติดต่อทางปัญญาเพิ่มเติมให้กลุ่มและสมาชิกก่อน ได้แก่

1) กิจกรรมการศึกษาดูงาน และตามด้วยกิจกรรมการฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งการศึกษาดูงานผู้วิจัยได้นำสมาชิกกลุ่ม ไปศึกษาดูงานยังแหล่งผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากต้นกกที่ประสบความสำเร็จ คือ กลุ่มกกไต้หวันแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมสังเกต และเรียนรู้รูปแบบการทำงาน กระบวนการผลิต และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เรียนรู้การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานผลที่ได้จากการศึกษาดูงาน คือ 1) สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้และมีความเข้าใจในกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต้นแบบที่ประสบความสำเร็จคือกลุ่มไทกอบ้านแพงอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 2) มองเห็นความแตกต่างในรูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลายของเสื่อกกที่แปลกใหม่ของกลุ่มหอเสื่อกกบ้านแพงมากกว่าที่โดดเด่นและแปลกแตกต่างจากกลุ่มของตนเอง 3) มองเห็นโอกาสและแนวทางที่จะแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความโดดเด่น สวยงามและหลากหลายเพิ่มขึ้น 4) ได้รับความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการผสมสีที่ใช้อย่างมากให้มีความแปลกใหม่และคงทนมากขึ้น 5) มองเห็นช่องทางและโอกาสทางการตลาดเพิ่มขึ้น และ 6) กลุ่มได้เครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิตและเครือข่ายการขาย

ผลิตภัณฑ์จากกกกับกลุ่มไทกกบ้านแพงซึ่งจะทำให้สามารถลดต้นทุนและ เป็นช่องทางกระจายสินค้าของกลุ่มได้ด้วย

2) กิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ผู้วิจัยโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มาให้ความรู้ สอนฝึกปฏิบัติให้คำแนะนำ แก่สมาชิกกลุ่มซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และบรรทัดฐานในการออกแบบที่ต้องคำนึงถึง คุณค่า ความคุ้มค่า ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม คุณภาพ การสื่อความหมายและกำกับการฝึกฝนทักษะด้านการออกแบบอย่างใกล้ชิดผลที่ได้จากการฝึกอบรมทำให้สมาชิกมีความรู้ มีทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จนทำให้ออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ตามศักยภาพของแต่ละคนด้านความปราณีต และมีมือการปักเย็บลวดลาย จนทำให้กลุ่มได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์คือ 1) กระเป๋าสุภาพสตรีแบบที่ 1-5 6) หมอนเพื่อสุขภาพ 7) กล่องบรรจุภัณฑ์ไม้จิ้มฟัน 8) กล่องใส่กระดาษทิชชู (กระดาษชำระ) 9) เบาะรองนั่ง และ 10) กล่องเอนกประสงค์

ภาพที่ 1 : แสดงกิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

ภาพที่ 2 : แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่บางส่วนที่ได้จากการอบรม

ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อ-จัดหาวัตถุดิบและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ร่วมกัน

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อ-จัดหาวัตถุดิบผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการเยี่ยมเยือนกันอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งการเดินทางไปเสนอสินค้า นำโดยประธานกลุ่มและคณะกรรมการบริหารผลของการดำเนินการ กิจกรรมทำให้กลุ่มมีเครือข่ายเพิ่มขึ้นจากเดิม จำนวน 2 เครือข่าย เป็น 5 เครือข่าย ปัจจุบันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การฝากขาย รวมถึงการยืมสินค้าในกรณีที่มียอดสั่งซื้อจำนวนมาก และกลุ่มไม่สามารถผลิตได้ทัน การแนะนำลูกค้าของกลุ่มให้กับเครือข่าย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายนั้นสามารถสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจให้กับกลุ่มและสมาชิก เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการกลุ่ม คือ กลุ่มสามารถประหยัดและลดต้นทุนในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบ สร้างงานสร้างรายได้และความมั่นคง สร้างความสามัคคีสร้างความสุขให้กับสมาชิก ครอบครัวอบอุ่น และ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เกิดความพึงพอใจระหว่างคณะกรรมการบริหารและสมาชิก รวมทั้งเครือข่ายทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาศักยภาพกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาคโดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านบริบทกลุ่มมีปัจจัยที่นำมาสู่ความสำเร็จหลายประการ เช่น 1) ผู้นำมีภาวะผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักการตลาด เป็นนักประสานงานที่ดี 2) กลุ่มมีโครงสร้างที่ชัดเจน สมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี อุดหนุน มีตื่นตัวและความต้องการที่จะสร้างรายได้เสริม 3) มีการดำเนินงานที่โปร่งใส 4) มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีตลาดเป้าหมายชัดเจน ด้านการพัฒนาศักยภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม พบว่า กลุ่มได้รับความรู้และได้รับประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน ทำให้สามารถมองเห็นโอกาสในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาดและการขายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น และด้านการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์พบว่า สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้ด้านการจัดการ

ธุรกิจชุมชน มีความรู้ด้านการผลิต มีความรู้ด้านการจัดทำบัญชีชุมชน มีทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ และสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากต้นกกเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ ส่วนผลการศึกษาด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อผลิตและจำหน่ายร่วมกัน กลุ่มสามารถพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นจำนวน 5 กลุ่ม และในทัศนะของนักวิจัยมีความเห็นว่าการที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนนั้น ควรจะใช้หลัก 5 พ. คือ คือพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะด้านการบริหารจัดการทางธุรกิจ , พัฒนาช่องทางการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคหลากหลายช่องทางเพิ่มขึ้น, พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น แปลก แตกต่าง และหลากหลายเพิ่มขึ้น, พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางธุรกิจเพื่อการลดต้นทุนทางธุรกิจซึ่งจะทำให้กลุ่มมีกำไรเพิ่มขึ้น และสุดท้ายคือการพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อการผลิตสินค้าและบริการที่ทันสมัย ซึ่งกระบวนการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้สอดคล้องกับสิ่งที่ชอบ เข้มกมัด และโกวิท พวงงาม (2547: 13-14) กล่าวว่าไว้ว่าการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยนักวิจัยชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาชุมชนการวิเคราะห์ปัญหาการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตลอดจนการดำเนินงานและติดตามผลเพื่อผลของการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติจริงในการพัฒนา ดังนั้นกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และข้อมูลต่างๆจากการร่วมกันทำกิจกรรมที่ต้องพูดคุยซักถามอภิปรายผลกันเป็นประจำทำให้การมองประเด็นชัดเจนมีการเรียบเรียงความคิดเป็นลำดับและเป็นเหตุเป็นผลทำให้มีช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันมีความรู้สึกถึงความเป็นหมู่พวกรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขทำให้เกิดการจ้างแรงงาน มีอาชีพใหม่ ทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้นมีการใช้จ่ายหมุนเวียนกันภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจมากขึ้นรวมถึงได้มีเวลาอยู่กับสมาชิกภายในครอบครัวอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาและมีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้นซึ่งส่งผลที่ดีต่อสังคม รวมถึงวัฒนธรรมชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1.กลุ่มควรมีการจัดการกับระบบและจัดเก็บฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาด้านการจักสานจากต้นกกเพื่อการสืบค้นและการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่านี้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อไม่ไห้มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายไปจากชุมชน

2.หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนภาคเครือข่ายควรจะมีการบูรณาการการทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่นในทุกมิติเพื่อจะให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังและตรงตามความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ชอบ เข้มกลัด และโกวิทย์ พวงงาม. 2547. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมารธรรม.
- พรรณี ภูปาทา และ เพ็ญนี ธรรมโคตร. 2552. **แกนนำกลุ่มกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกกบ้านโนนนาค, สัมภาษณ์**

Translated Thai References

- National Economic and Social Development Board. (2011). **The 11th National Economic and Social Development Plan (2012-2016)**. Bangkok: Office of National Economic and Social Development Board
- Kamgud, C and K. Pongngam. (2004). **Practical Cooperative Research Applied**. Bangkok : Sematham Seminar.
- Poopata, P. and P. Thumkoth. (2009). **Leaders of Non Nak Reed Product Making Group**. Interview.